

Иван Вазов

Зимна разходка

Излязох извън града тоя зимен ден.

Княз Борисовата градина още дреме, потънала в тъжната сладост на самотията; ни една птичка по дърветата ѝ, ни една шумка по клоните им. Из пустите ален, по дебело по-стлания равен сняг, няколко стъпки оставили плитки дири. Тънките, голи и замъртвели дръвчета фърлят въз тая бяла постелка някакви редки, некрасиви дракулки – те са скудната им сянка, която им образува скъпливото слънце през булото на бели сребристи облаци, плаващи по синето небе.

Аз си казах: ще дойде пролет и тая градина разкошно ще зацъфти и зачурулика от ясните гласове на славеите и на милите софианки. И любовта ще въздиша из гъстия шумоляк на акациите и тополите трепетни, и в тайнственото уединение на беседките ще загугукат чаровните въздишки на младостта...

И отминах Княз Борисовата градината с поглед обърнат се надясно – за да не видя реда ужасни конни казарми – и се озовах на височината, отдето столицата се види най-добре, тоест най-хубава. Оттука гледана, тя прилича на една млада хубавица, застанала в най-отбрано и напето положение, като че се намира пред фотографическия апарат. Откъм станцията София е дрипава и обърната гърбом, откъм запад тя е безлична, от Княжевското шосе е плоска. Оттука само тя е за гледане и за любоване. Тъй спокойно гиздава, в леко амфитеатрално положение, тя сега има почти идилически вид на един градец в една Швейцария, равна и безлесна, и те мами обайно в своите успокоителни недра; хармонично извитата дъга на величавия купол на Черната джамия се дига мощно над околните сгради, без да се отрази мрачността на тоя зловец паметник въз ясната целокупност на картината. Нищо ти не дава да предположиш метежните вихри, що фучат и реват там в душите, атмосферата от барут и умрази, която тече из въздуха.

Дали не от тази рътлина покойният княз Александър беше казал на един чужденец:

– Видите ли тая гъвка в това поле? Колко страсти там са набрани!

Отивам нататък.

Полето! Просторът! Витоша!

О, колко е хубава тая картина!

Всичко завито с бялата покривка на снега; когато слънцето лъсне свободно от лазурния си път, хиляди брилянтчета зазвездят по нея. Широкото голо поле заспало, никакъв живот не фърля своята креслива нота в безконечния и царствен покой на тая природа. А Витоша, хубава, побеляла, величествена, дига в небето лъскавината на ледовития си гръб.

Аз я намирам много хубава в това величаво уединение, с тоя великолепно изтеглен в небето пирамиден облик – по-хубава от Алпите, които едни други се притискат в хаотическо разбъркване... Какви чудни ефекти от съчетанието на ослепяващата белина на снега с белите лъчи на слънцето! Сенките в оглъбленията и падините имат сладък лазурен цвят, белите, озъбени в небето чуки, залети от тоя зарист потоп, са изваяни от най-чист мрамор. Наклонните приоблачни поляни, подобно една разляна река, отражават в огледалото на леда си слънцето и пламтят от зарите му. И колкото я гледаш, повече феерията расте, обаянието прехласва очите и зафащаш да виждаш голямата планина призрачна, невеществена, безплътна грамада от колосални върхове и шеметни стръмнини, длъжна на всяка минута да изчезне като привидение. Тая страшна мощ, тая стихийност обаче не ти потиска душата с тежината си, а я окрилява, а я кани към висотите, които се къпят в ефира. Витоша е символ на тайното и голямото, както и небето, и морето... Когато душата ви се почувствува издребняла в клокота на ежедневните борби на живота и осиротяла от крила или от вяра във величието, в незिблимото – погледнете Витоша! Вие ще изпитате тайнствен нравствен издиг от лицезрението на мощта и пълнотата. Само за нея българинът прощава князу Дондукову турянето столицата наред тая тъжовна степ – грешка, която стратегът намира превъзходна, а естетикът непоправима.

* * *

Дружина млади шопкини се задават из полето. Те идат за столицата. Кога приближават, виждам, че носят две добри неща със себе си: смях и кокичета – за продан. Аз си купих кокичета, но смеха отнасят с тях си; но такъв еквив, здрав, жизнерадостен смях, щото да докара в отчаяние един социалист. И с какво право тия селянки се смеят? И мен стана мъчно – не за тях, но за мене. Аз смях радостен от години не съм имал и при всичко това не съм станал ни по-щастлив, ни по-добър човек... Аз го не чувам и около себе си, в София. Не считам за смях онова плачевно изкривяване на лицето, болезнено обтягане зиналите уста, придружени с откъслечни звукове, които не идат по-дълбоко от езофага – уродлива маска на Квазимодо, – предизвикани от злодумни смешки; нито болният, спиртният, пресипналият кикот около масата на някоя кафешантанска Фрина, който повече прилича на барабанен бой, назначен да заглуши гласа на съвестта у нас!

* * *

Селянки, предайте ни и от вашата жизнерадост! Фърлете в столицата ни, посред нравствените миазми и задухата на жестокосърдечието, заедно с поезията на кокичетата и лъчите на вашия смях!

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Надежда Владимирова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3816>]